

## Onzichtbaar gegeven in geur en smaak

Geuren en smaken zijn van alles wat onze zinnen raakt misschien wel de bepalendste. Geuren zijn doordringend of dun en licht, maar toch aanwezig. Een maaltijd: het kan je smaken of tegenstaan. Aan geur en smaak zitten herinneringen zoals Proust in het beroemd geworden 'A la recherche du temps perdu', (Op zoek naar de verloren tijd) beschreef. Waar geur en smaak van een in de thee gedoopte 'Madeleine' de ik-persoon na jaren zomaar terugbrengt in het dorp van zijn jeugd. Niet alleen naar zijn tante die zo'n Madeleine-cakeje eerst in háár thee doopte en vervolgens in zijn mond. Met die Madeleine komen nog veel meer herinneringen mee: aan de woonkamer, de gang, de trap naar boven, zijn kamer.. en het hele leven in het dorp Combray. Hoe werkt dat toch, vroeg Proust zich af.

Geuren en smaken kunnen onze herinneringen niet alleen weer boven halen, maar daardoor ook lekker of minder lekker zijn. Sommige mensen kunnen de geur van bepaalde bloemen niet verdragen. Mij kun je gelukkig maken met floxen, die ruiken naar aarde en tuin. Iedereen zal wel wat anders hebben: de geur of smaak van vers brood, of van een huis. Geuren in vreemde landen kunnen opwindend zijn of zo exotisch dat we ons niet thuis voelen. Geur en smaak beïnvloeden elkaar ook. Als rond 6 uur het eten wordt opgezet en je door de geur een voorproef krijgt van hoe het smaken zal. Of in de liefde, waar geur graadmeter schijnt te zijn, of iemand je smaak is, of niet. Geuren en smaken zijn onzichtbaar gegeven, zingen we deze weken, maar ze zijn vooral overal. Van oorlog en vrede, van armoede en luxe. Het hele kapitalisme verleidt ons met geur en smaak - ga maar naar de Bijenkorf. Er is de geur van een boek, of vochtige kelders, van jongens en van meisjes, van ouderdom en van een pasgeboren kind.

Dan komt mijn zoon langs, die het zo'n beetje gnuivend/langs zijn neus weg, niet laten kan te zeggen soms: geef 't maar toe, je bent er weer geweest. Jij ruikt naar ... inderdaad: kerk. Dat komt hem natuurlijk op een flinke stomp te staan en op minstens de tegenvraag of hij zijn kamer ook geroken heeft??? - grapje, zegt hij dan weer... maar het is zo en weten het: ook kerk heeft een geur en is niet ieders smaak.

En die goede geur van Christus dan, waar Paulus het in de lezing van vandaag over heeft? Waar ik hier in de Dominicus voor het eerst over hoorde - vast protestants, want wij protestanten waren van alles, maar geuren, nee, die hadden we niet. De goede geur..., van Jezus Messias... Dat geloven ook ervaring is, zover was ik, maar ook zintuigelijke beleving, lichamelijk voelbaar en tastbaar, klank, beleving, schoonheid ook, geur, smaak: dat was nieuw.

Geloofsbeelden worden er vloeier en transparanter van, minder 'af' en dichter op de huid. Emoties doen ook mee; vreugde, verdriet, angst en twijfel. Alles wat zich in onszelf niet onmiddellijk in vaste hokjes duwen laat, maar zomaar opborrelen kan in alle tegenstrijdigheid die in ons is met al het paradoxale dat daarbij hoort. Ook belangrijk dat dat kan in de liturgie. Dat we niet rechtlijnig hoeven te zijn, of allemaal hetzelfde, maar met alles wat in ons leeft. En dat we met wat die zintuigen ervaren weten dat er veel meer is dan we in beelden kunnen vatten. Dat we kunnen leven in ontmoeting en mens worden aan elkaar. Proeven, inademen.

Op allerlei wijzen zijn we volgens de bijbel Gods beeld en gelijkenis. Ook in ons zintuigelijk bestaan. Ook in geur en smaak. We zingen het straks in het slotlied. Wordt in de bijbel aanvankelijk gesproken over het brengen van brand- en reukoffers tot Gods eer, de reuk die vooral lijkt te moeten opstijgen, de mens blijkt ook zelf geur en smaak te kunnen zijn. Als eerbetoon aan god ook een zijswijze wordt. Mensen die het zout der aarde zijn, die zelf geur en smaak verspreiden.

Het is altijd weer die vraag: hebben we in de liturgie alleen mooie woorden of doen we er hier of elders ook iets mee? Stralen we iets uit? Op zoiets moet Paulus ook doelen als hij de inwoners in Korinthe oproept tot de goede geur van Jezus Messias. Die geur was kennelijk zoek. Ook reuk kan zoals Toon Telligen zegt, misschien wel breken, of je kunt te lang dezelfde geur nalopen, je blindstaren op jouw ene waarheid, dat het zo alleen kan zijn. En voor je het weet kom je dan in een kwade reuk te staan. We weten niet veel van wat daar in het multiculturele Korinthe aan de hand was. Wel dat de eenheid zoek was. Tussen christenen onderling en tussen christenen en anderen. Onenigheid alom - over levenswijze, de liefde onderling. Sommigen dachten dat de vrijheid van Christus vooral betekent dat alles mag en geoorloofd is, als jij er maar

beter van wordt. En – religie betekent toch ‘verbinding’? – vooral eenheid ontbrak. Wonderlijke zinnen. Voor sommigen was de geur van Jezus een dodelijke walm geworden. Wat zal daarmee zijn bedoeld? Was Jezus te vernieuwend, vroeg zijn levenswijze teveel? Werden christenen daar zelf bedreigd? Of stonden ze juist elkaar naar het leven?

Paulus heeft het over een heerlijke geur, die leven schenkt. Welriekend. Hij spreekt van gered worden, maar ook van hen die ten onder gaan. En we weten niet precies wat hij daarmee wilde zeggen, maar duidelijk is wel dat het gaat om oprechtheid. Hoe je spreekt en wat je doet. Als je het doet om er zelf beter van te worden, ga je misschien wel ten onder. Die moeten we niet hebben, lijkt hij te zeggen. Waarom doen wij wat we doen? Om zelf te scoren en onze sporen achter te laten? Zulke dingen sluipen er altijd maar weer zomaar in. En dan staat er: wat je doet, doe het in oprechtheid, en vooral: ten overstaan van God en in eenheid met Christus. Zo zegt Paulus te midden van alle verdeeldheid die hij waarneemt. Dat we *één* zijn, niet zoals wij ons dat indenken, maar voor Góð! Ik vind dat mooi. Heel mooi eigenlijk. Het houdt me een spiegel voor. Dat ik niet een ben met anderen omdat wij het zo goed met elkaar kunnen vinden, omdat het klikt. Jij wel en jij niet.. maar omdat we zo verschillend als we zijn, ergens allemaal verbonden zijn en *één* (in religie-verbonden!). Rond dezelfde bron van leven waaruit we allemaal geboren zijn, dezelfde ene god. Ik denk dat de betekenis is. Dat we het samen zullen moeten doen. Omdat achter al onze talen en beelden, al onze verschijningsvormen, religies, temperamenten, ergens die eenheid is. Die te zoeken, telkens weer door alle verdeeldheid heen. Niet als lidmaten van een bepaalde religieuze traditie, maar als mensen, als mensheid. De hele oecumene, de hele bewoonde wereld.

De joodse traditie – 12 stammen, allemaal verschillend - noemt god ‘Een’ en hangt het aan de deurpost. Hindoes hebben onder hun goden en godinnen alle geuren en smaken, maar *één* Brahma. De boeddhisten kennen de eenheid van alle mensen, die dezelfde lucht inademen. En de Koran zegt: ‘o mensheid. wij hebben jullie geschapen uit een man en een vrouw, we hebben jullie tot volken en stammen gemaakt, opdat... jullie elkaar leren kennen’. Heel dicht bij wat in de bijbel staat en voor een Turkse vrouw over wie ik las reden om mee te lopen in de Walk of Peace. Bij ons was het Jezus van Nazareth, die telkens over verschillen heenstapte en mensen tot elkaar bracht: heb je naaste lief als jezelf en de Ene boven alles. De ene tafel waar we allemaal aanzitten, is er elke zondag de verbeelding van.

Wat een wijsheid drukken al die woorden uit. Je kunt de wierook aansteken, opsnuiven, doen opstijgen, je kunt de wierook ook zelf zijn en verspreiden.

Maar die eenheid – hoe moeilijk is dat? In alle tijden en ook die van vandaag. In een wereld waar de verschillen zo groot zijn. En de emoties ook, die zomaar kunnen uitbarsten in geweld en terreur. Zal Europa het redden? Onze wereld? Of wordt het straks wraakactie op wraakactie? Stel je voor: als vluchten niet meer nodig is... als er niet zo’n enorm verschil tussen rijk en arm zou zijn. Als we ergens kunnen blijven zien, dat we allemaal mens op aarde zijn.

Ik kwam een uitspraak tegen van de vorige paus, Benedictus, die het ook om *eenheid* was te doen. In Europa, de wereld. Hij wees erop dat politieke, economische en juridische instrumenten daarvoor belangrijk zijn, maar ook pleitte hij voor geestelijke vernieuwing, die put uit de christelijke wortels van het continent. Eenheid in Christus. Dat we niet bezwijken, zei hij, voor de oude bekoring onszélf te verlossen, want hoe fout dat kan gaan hebben we in de geschiedenis van de 20<sup>ste</sup> eeuw gezien, maar het zoeken bij wat groter is dan wij, de vergeten herinnering van een grotere verhaal.

Ik voel onrust in deze dagen. En dat eenheidsverlangen - er is geen enkele garantie - maar je zou het wel willen blijven zeggen in een soort verplicht optimisme. Tot slot dit. Het is op het joodse Loofhuttenfeest - dat is dat feest waar ieder in een hut met een dak van alleen maar bladeren woont ter herinnering aan 40 jaar woestijn, kwetsbaar en open - dat een bundel rondgedragen wordt van 4 plantensoorten. *Eén* heeft geur *én* smaak, dat staat voor de mensen die de Thora hebben *én* het goede doen. De tweede heeft wel smaak, maar geen geur: dat zijn zij die wel de Thora hebben, maar er niet mee werken. De derde heeft wel geur en geen smaak. Dat zijn zij die goede werken doen en de geur verspreiden maar zonder Thora. En de vierde, dat zijn wilgen: zonder smaak en zonder geur. Dat zijn zij die geen Thora hebben en ook geen goede werken. Wat zal de Levende doen met die laatsten, is dan de vraag? Weggooien? Nee, ze moeten samen *één* bundel blijven, wordt gezegd. En het zwaaien daarmee is als *één* groot en wuivend gebed tot eenheid, dat de vier elkaar zullen verzoenen. Tot ze het allemaal zijn: geur en smaak.

Juut Meijer